

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران

مجتبی جعفر زاده*، حسام الدین آشنا**

*. دانشجوی دکتری سیاستگذاری فرهنگی، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران (نویسنده مسئول) Mojtabajafarzadeh@isu.ac.ir

** . دانشیار دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران Ashna@isu.ac.ir

۱۴۰۲/۰۶/۲۲

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۳/۰۸

تاریخ دریافت:

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین چشم‌انداز پذیرش کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری از منظر امنیت فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران انجام شد و به دنبال آن بود تا راهبرد مناسب در قبال پذیرش این کنواسیون متناسب با نیازهای روز جامعه ایران با محوریت کشف ابعاد مؤثر بر امنیت فرهنگی در این کنواسیون را ارائه کند. در این راستا نخست منابع موجودی که به ابعاد کنواسیون برن در ایران پرداخته بودند شناسایی و ۳۳۰ مورد از مضامین و استدلال‌های موافقان و مخالفان این کنواسیون از بستر این منابع استخراج شدند. در ادامه مضامین مستخرج در قالب پانزده مضمون فراگیر با رویکرد تحلیل مضمون دسته‌بندی شدند و به عنوان زیربنایی برای بررسی توصیفی و تحلیلی چشم‌انداز پذیرش کنواسیون برن برای جمهوری اسلامی از منظر امنیت فرهنگی قرار گرفتند. در این راستا نظرات موافقان و موافقان با رویکرد امنیت فرهنگی در هفت بعد دسترسی فرهنگی، مصرف و سرانه فرهنگی، مقاومت در برابر امپریالیسم فرهنگی، حفاظت از منافع ملی، استقلال و خودکفایی فرهنگی، نوآوری و خلاقیت و نیز مباحث فقهی ناظر به پذیرش کنواسیون برن بررسی شد. در نهایت جمع‌بندی آن شد که در شرایط حاضر کشور، پذیرش کنواسیون برن با تقویت هویت ملی، ممانعت از تهاجم فرهنگی، تأمین منافع ملی و تقویت حکمرانی و اقتصاد فرهنگی کشور می‌تواند در تحقق امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نقش مؤثری ایفا کند.

واژگان کلیدی:

مقررات بین‌المللی، کنواسیون برن، امنیت فرهنگی، محصولات فرهنگی، تحلیل مضمون.

مقدمه

از بعد فرهنگی امنیت، چارچوب پیچیده‌ای که زمینه نفوذ در هویت ملت‌ها و جوامع را ایجاد می‌کند با عنوان پدیده تهاجم فرهنگی شناخته می‌شود. امروزه این پدیده با پیشرفت فناوری و ارتباطات، گسترش رسانه‌ها و نیز ارتباط بین فرهنگ‌ها و کشورها اهمیت بیشتری یافته و زمینه برای تهاجم به فرهنگ ملت‌ها از سوی فرهنگ غالب را بیش از پیش ایجاد کرده است. از این‌رو بسیاری از دولت‌ها برای تأمین امنیت فرهنگی خود، مبنای برنامه‌ها و سیاست‌های فرهنگیشان را در راستای تقویت زیرساخت‌ها برای مقابله با این پدیده قرار داده‌اند. در این راستا کشورها برای تأمین امنیت فرهنگی و پیشگیری از تهاجم فرهنگی اقدامات گسترده‌ای را دنبال می‌کنند. از جمله کشورهای اسلامی برای ترویج و تحکیم فرهنگ و ارزش‌های اسلامی در جامعه، ایجاد برنامه‌های آموزشی، ترویج فرهنگ و هنر اسلامی، ارائه محتوای فرهنگی و مذهبی و همچنین تشویق به تولید محتوای ملی و اسلامی را در پیش گرفته‌اند. همچنین برخی کشورهای اسلامی به ایجاد برنامه‌ها و اقداماتی مشترک برای توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی در سطح بین‌المللی همت گمارده‌اند. برخی دیگر از کشورها نیز سیاست‌ها و اقدامات خود برای تأمین امنیت فرهنگی را به مصرف فرهنگی جامعه معطوف ساخته و سعی دارند تا با نظارت و کنترل مصرف فرهنگی جامعه، اثر فرهنگ‌های مخرب را کاهش داده و امنیت فرهنگی جامعه را تقویت کنند. در این راستا کشورهای مختلف به اقداماتی اعم از محدود کردن ارتباطات، ترویج فرهنگ ملی، ایجاد برنامه‌های آموزشی و غیره روی می‌آورند. اما در این میان پذیرش معاهدات، میثاق‌نامه‌ها و کنواسیون‌های بین‌المللی نیز از جمله اقدامات و ابزارهایی هستند که کشورها برای تقویت زیرساخت تنظیم‌گری مصرف فرهنگی در راستای تأمین امنیت فرهنگی انجام می‌دهند.

در راستای حراست و حمایت از فرهنگ، کنواسیون‌ها و معاهدات متعددی وجود دارد که از جمله بهترین آن‌ها، کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری^۱ است که بسیاری از کشورهای جهان به آن پیوسته‌اند. کارویژه اصلی این کنواسیون تعیین اصول اساسی حمایت از کپی‌رایت از جمله حداقل استانداردهای حمایت از حق چاپ و حقوق صاحبان حق چاپ است و از تولیدکنندگان علم، فرهنگ و محصولات این حوزه حمایت می‌کند. با این حال این کنواسیون می‌تواند اثرات جانبی بسیار مهمی برای کنترل و نظارت بر مصرف محصولات فرهنگی و هنری نیز داشته باشد که زمینه را برای تقویت یا تضعیف امنیت فرهنگی کشورها فراهم می‌کند.

با توجه به اینکه جمهوری اسلامی ایران، به واسطه ماهیت انقلابی و ضد استعماری به صورت جدی و از طرق گوناگون مورد تهاجم فرهنگی کشورهای متخاصم قرار دارد، بررسی و تحلیل ابزارها و اقدامات گوناگون آفندی و پدافندی برای تأمین حداکثری امنیت فرهنگی آن بسیار مهم است؛ در این راستا ضرورت دارد تا چشم‌انداز پذیرش کنواسیون برن - به عنوان پدیده‌ای مؤثر در حوزه امنیت فرهنگی - برای جمهوری اسلامی مورد بررسی قرار گیرد. اهمیت این موضوع در آن است که شناسایی ابعاد مثبت و منفی پذیرش این کنواسیون می‌تواند موجبات ارائه رهاوردهایی برای امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی

^۱. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works

در مقابل تهاجم فرهنگی کشورهای متخاصم را فراهم نماید. پژوهش حاضر بر آن است تا به بررسی اثرات پذیرش کنوانسیون برن برای امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران بپردازد و چشم‌اندازی از ابعاد مثبت و منفی پیش روی پذیرش این کنوانسیون برای جمهوری اسلامی به سیاستگذاران کشور ارائه نماید.

در این راستا سؤال اصلی پژوهش حاضر آن است که «چشم‌انداز پذیرش کنوانسیون برن برای امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی چه ابعدی دارد؟». سؤالات فرعی پژوهش نیز به شرح زیر هستند:

- استدلال موافقان و مخالفان پذیرش کنوانسیون برن در ایران چیست؟
- جمهوری اسلامی ایران از منظر امنیت فرهنگی باید چه رویکردی نسبت به پذیرش کنوانسیون برن داشته باشد؟

الف) چارچوب مفهومی پژوهش

۱- کنوانسیون برن

کنوانسیون‌ها قراردادهایی هستند که توسط سازمان‌های بین‌المللی برای حل مسائل و مشکلات مختلفی که بین کشورها به وجود می‌آید، ایجاد می‌شوند. این کنوانسیون‌ها در واقع توافقاتی هستند که بین کشورهای مختلف به صورت رسمی انجام می‌شود و هدف اصلی آن‌ها، تسهیل روابط بین کشورها و رفع مشکلات و مسائل بین‌المللی است. کنوانسیون‌ها در حوزه‌های مختلفی از جمله حقوق بشر، محیط زیست، تجارت، حمایت از مالکیت فکری، حمایت از فرهنگ و تاریخ، حمایت از کودکان و... پدید می‌آیند. با ایجاد کنوانسیون‌های بین‌المللی، قوانین و مقرراتی در سطح جهانی برای حل مسائل و مشکلات بین‌المللی ایجاد می‌شود که می‌توانند نقش مهمی در پیشرفت و توسعه روابط و حل مسائل بین‌المللی ایفا کنند.

در حوزه فرهنگ نیز، کنوانسیون‌های مختلفی وجود دارد که به انحای مختلف به ابعاد حوزه فرهنگ می‌پردازند و از جمله آن‌ها می‌توان به کنوانسیون یونسکو درباره حفاظت و توسعه تنوع فرهنگی^۱، کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی ناملموس^۲، کنوانسیون حفاظت از فرهنگ معنوی و مادی غیرمتجاوز^۳، کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی مشترک بین‌المللی^۴، کنوانسیون سازمان جهانی مالکیت معنوی (وایپو)^۵ و غیره اشاره کرد که جمهوری اسلامی ایران در بسیاری از آن‌ها عضویت دارد؛ اما در این میان کنوانسیونی که بیشترین اهمیت را در حوزه فرهنگ دارد، کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری^۶ است که جمهوری اسلامی در آن عضویت ندارد. این کنوانسیون اولین کنوانسیونی است که به حمایت از فرهنگ، هنر و حقوق مالکیت فکری اختصاص داده شده و در سطح جهانی نقش بسیار مهمی در توسعه و ارتقای حقوق مالکیت فکری و فرهنگی داشته است. این کنوانسیون

^۱. Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions

^۲. Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

^۳. Convention on the Protection of the Non-Material and Material Cultural Heritage

^۴. Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage

^۵. World Intellectual Property Organization (WIPO)

^۶. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works

برای اولین بار در سپتامبر سال ۱۸۸۶ در برن سوئیس به تصویب رسید و از آن زمان تاکنون هشت بار تجدید نظر و به روز شده است که آخرین نسخه بازنگری آن مربوط به اکتبر ۱۹۷۹ در پاریس می‌باشد. تاریخچه این کنواسیون به تثبیت حقوق مؤلفان در خارج از مرزها بازمی‌گردد و امروزه به طور گسترده توسط دولت‌ها پذیرفته شده است و در حال حاضر ۱۸۱ کشور عضو آن هستند و یکی از مهم‌ترین معاهدات بین‌المللی حاکم بر حوزه فرهنگی و هنری است که نقش مهمی در هماهنگ کردن قوانین حمایت از این حوزه‌های موضوعی در سراسر جهان ایفا می‌کند.

به طور کلی این کنواسیون ابعاد مختلفی دارد؛ ماده ۲ این کنواسیون آثار مورد حمایت را شامل تمامی آفرینش‌های مربوط به گستره ادبی، علمی و هنری صرف‌نظر از روش یا شکل ابراز آن‌ها می‌داند. این دامنه شامل کتاب‌ها، بروشورها و دیگر نوشته‌ها اعم از کنفرانس‌ها، نطق‌های کوتاه، موعظه‌ها و دیگر آثاری که دارای ماهیت مشابه هستند؛ همچنین آثار نمایشی یا نمایشی-موسیقیایی، رقص‌ها، پانتومیم‌ها؛ تنظیم موسیقی با کلام یا بدون آن، آثار سینمایی و نیز آثاری که مشابه آثار سینمایی ابراز می‌شوند؛ آثار مربوط به طراحی، نقاشی، معماری، پیکره، گراور، لیتوگرافی؛ آثار عکاسی و آثاری که مشابه روش آثار عکاسی ابراز می‌شوند؛ آثار هنرهای کاربردی؛ تصاویر، نقشه‌های جغرافیایی؛ نقش‌ها؛ کروکی‌ها و آثار تجسمی مرتبط با جغرافی، توپوگرافی (موقعیت طبیعی)، معماری و علوم را در بر می‌گیرد.

کنواسیون برن همچنین برای اطمینان از اینکه پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری می‌توانند از حقوق مالکیت معنوی خود در سایر کشورها -علاوه بر کشور خویش- محافظت کنند، طراحی شده است. این معاهده حداقل استانداردهایی را برای حمایت از کپی‌رایت، از جمله مدت زمان حق چاپ، حقوق صاحبان حق چاپ و محدودیت‌ها و استثنائات حق چاپ تعیین می‌کند. بر اساس این کنواسیون، حفاظت از کپی‌رایت به صورت خودکار است و نیازی به ثبت یا هیچ تشریفات دیگری ندارد. این معاهده همچنین به رسمیت‌شناختن حق چاپ در سایر کشورها را پیش‌بینی می‌کند، به این معنی که اثری که در یک کشور حمایت می‌شود، عموماً در سایر کشورهای عضو کنواسیون محافظت می‌شود.

بر اساس این کنواسیون، حمایت از کپی‌رایت به آثار نویسندگانی که اتباع کشورهای عضو هستند یا آثار آن‌ها برای اولین بار در یک کشور عضو منتشر شده است، گسترش می‌یابد. این بدان معناست که پدیدآورندگان می‌توانند بدون نیاز به ثبت آثار خود در هر کشور جداگانه از حمایت حق چاپ در چندین کشور برخوردار شوند.

کنواسیون برن همچنین شامل مقرراتی برای حفاظت از حقوق اخلاقی نویسندگان است که به عنوان خالق آثارشان شناخته می‌شوند و نویسندگان می‌توانند نسبت به هرگونه تغییر یا تحریف آثارشان که به افتخار یا شهرت آن‌ها لطمه وارد کند، اعتراض کنند. این حقوق اخلاقی برای محافظت از یکپارچگی اثر نویسندگان و اطمینان از استفاده‌نشدن از آن به گونه‌ای است که ممکن است برای شهرت نویسندگان مضر باشد.

همچنین کنواسیون برن، مقررات ویژه‌ای به نفع کشورهای در حال توسعه را نیز شامل می‌شود که در پیوست شش ماده‌ای در نسخه اصلاحی سال ۱۹۷۱ پاریس به آن اضافه شده است. مطابق این پیوست کشورهایایی که بنا بر عرف معمول در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به عنوان کشورهای در حال توسعه

تلقی می‌شوند، می‌توانند در شرایط خاص از حداقل معیارهای حمایتی پیش‌بینی‌شده در مورد امتیاز تکثیر و ترجمه آثار عدول کنند. این پیوست کنوانسیون برن، امکان واگذاری مجوزهای غیراختیاری را به کشورهای در حال توسعه در موارد زیر فراهم می‌آورد:

- ترجمه اثر به منظور اهداف آموزشی و پژوهشی
 - تکثیر آثار تحت حمایت کنوانسیون برن در ارتباط با فعالیت‌های آموزشی نظام‌مند که آموزش‌های نظام‌مند خارج از مدرسه یا آموزش‌های غیررسمی را نیز در برمی‌گیرد.
- این مجوزها ممکن است تحت شرایط خاص به هر تبعه یک کشور در حال توسعه، که از یک یا هر دو ویژگی پیش‌بینی‌شده در پیوست مربوط به این‌گونه مجوزهای اجباری برخوردار است، واگذار شود. در مورد مجوزهای ترجمه (ماده دوم ضمیمه)، تمامی آثار مشمول این نظام استثنایی می‌شوند. مجوز ترجمه به یک زبان با کاربری عام در یک کشور صنعتی در صورتی اعطا می‌شود که طی مهلت سه سال از زمان چاپ اولیه اثر به آن زبان ترجمه نشده باشد و در صورتی مجوز ترجمه به یک زبان با کاربری عام در یک کشور در حال توسعه اعطا می‌شود که طی مهلت یک سال از زمان چاپ اولیه اثر به آن زبان ترجمه نشده باشد. در مورد مجوز تکثیر هم وقتی که نسخه‌های یک نشر توسط دارنده حق تکثیر یا با اجازه او در آن کشور جهت رفع نیاز عموم یا آموزش تحصیلی و دانشگاهی به قیمتی در حد قیمت رایج برای آثار مشابه در آن کشور به فروش گذارده نشود، به منظور پاسخ به نیاز آموزش تحصیلی و دانشگاهی هر تبعه‌ای از آن کشور می‌تواند مجوز تکثیر و چاپ آن نشر را با همان قیمت یا قیمتی کمتر دریافت کند.
- با بررسی مفاد کنوانسیون برن، ضرورت و اهمیت آن برای حوزه امنیت فرهنگی خصوصاً در دنیای دیجیتال امروز کاملاً مشخص می‌شود. در واقع مفاد آن می‌تواند در حفظ امنیت فرهنگی کشورها و جوامع مختلف نقش مهمی ایفا کند و با مصادیقی چون نشت اطلاعات، سرقت مالکیت فکری، قاچاق محصولات فرهنگی و غیره، امنیت فرهنگی کشورها را تحت‌تأثیر قرار دهد.

۲- امنیت فرهنگی

امنیت فرهنگی به مجموعه‌ای از تدابیر، اقدامات و سیاست‌هایی گفته می‌شود که برای حفاظت و تقویت فرهنگ‌های ملی و منطقه‌ای و جلوگیری از نفوذ فرهنگ‌های بیگانه و حمله به فرهنگ‌های موجود و تهدید حریم فرهنگی ملت‌ها و نظام‌های فرهنگی انجام می‌شود. در واقع امنیت فرهنگی اهمیت زیادی در حفظ هویت فرهنگی یک جامعه دارد. از این‌رو مشخصه جهان مدرن در عصر جهانی‌شدن، افزایش رقابت بر سر هویت‌های سیاسی و فرهنگی است و تقاضا برای امنیت جهانی، در واقع نیازی ناظر به درک جدید از این هویت‌هاست. از همین رو امنیت فرهنگی دیگر صرفاً یک هدف فرهنگی نیست، بلکه هدفی فرافرهنگی است که جنبه‌های سیاسی و ملی آن به اندازه جنبه‌های فرهنگی مهم است. پایه‌های این امنیت فرهنگی بر عوامل عقیدتی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی استوار است. در نتیجه، وظیفه اصلی امنیت فرهنگی تضمین حاکمیت فرهنگی و حذف تهدیدهای پنهان فرهنگی است. امنیت فرهنگی به عنوان یک حوزه امنیت ملی، مستلزم حفاظت از ارزش‌های سنتی است که از طریق مبانی معنوی، اخلاقی، تاریخی، مذهبی جامعه آشکار می‌شود. همچنین مستلزم حفاظت از هویت فرهنگ ملی از تهدیدات

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

داخلی و بیرونی است که به دنبال تخریب هویت و ریشه‌های تاریخی فرهنگ ملی هستند. اگر امنیت فرهنگی را شرط حیات جامعه بدانیم، تفسیر آن را می‌توان در حفظ و تقویت توان فرهنگی و علمی جامعه در نظر گرفت که با توانمندسازی دولت در حل وظایف فوری سیاسی، اقتصادی و اجتماعی میسر می‌شود (بوریزنکو^۱ و همکاران، ۲۰۱۷).

ب) پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر پژوهش‌هایی متعددی در سطح ملی به ابعاد کنواسیون برن پرداخته‌اند که اغلب روی حقوق مالکیت ادبی، هنری و فکری تمرکز داشته‌اند، اما در این میان پژوهش‌هایی نیز به سایر ابعاد این کنواسیون پرداخته‌اند که با موضوع پژوهش حاضر مرتبط‌اند. در این راستا آزادیگی (۱۳۹۵) به اختیارات و تعهدات اعضای کنواسیون برن در مقررات سند پاریس مصوب ۱۹۷۱ پرداخته است و تبیین می‌کند که از نظر واضعان در سند پاریس ۱۹۷۱ اصلاحی ۱۹۷۹، کشورها دارای اوصاف مختلفی هستند که بر حسب هریک از این اوصاف، وضعیتشان از حیث اختیارات و تعهدات مقرر در قبال این سند متغیر می‌گردد. در این پژوهش به طور اختصار ضمن بیان ویژگی‌های اعضا که در نظر تدوین‌کنندگان سند عامل مهم در تعیین میزان اختیارات و تعهدات آن‌ها محسوب می‌گردد، به ذکر تفاوت‌هایی که متصف بودن به هر یک از این اوصاف از حیث ایجاد تعهد یا امکان استثناکردن برخی مقررات به وجود آورده، پرداخته شده است. امامی (۱۳۹۵) نیز به مسئله حمایت بین‌المللی حق مالکیت فکری و مزایای کنواسیون برن برای کشورهای درحال توسعه پرداخته و به صورت خاص به ضمیمه این کنواسیون می‌پردازد و تشریح می‌کند که ضمیمه مربوطه که مشتمل بر شش ماده است، حاوی مقررات ویژه‌ای است که به موجب آن، در چارچوب ضوابط کنواسیون بین‌المللی برن، راهکارهایی به نفع کشورهای درحال توسعه، در زمینه رفع محدودیت و ممنوعیت‌های کپی‌رایت، در مورد ترجمه و تکثیر آثار علمی و فرهنگی مورد نیاز در امور مربوط به آموزش، تدریس و تحقیق، اتخاذ و به کنواسیون مزبور الحاق گردیده است. البته طبق ضوابط پیش‌بینی‌شده در ضمیمه کنواسیون برن، کشورهای درحال توسعه و اتباع آن‌ها با در نظر گرفتن حق تألیف متعارف مؤلفان و تضمین پرداخت آن و حفظ حقوق معنوی مؤلفان ملی کشورهای پیشرفته، تحت شرایط ویژه مقرر در ضمیمه الحاقی، می‌توانند نسبت به ترجمه یا تکثیر آثار مزبور، با اخذ مجوز لازم، اقدام نمایند. توسلی نائینی و جعفری (۱۳۸۸) نیز به مزایای الحاق ایران به کنواسیون برن پرداخته‌اند و مزایای آن را از منظر سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مورد بحث قرار داده و پیشنهادهایی نیز برای تسهیل پیوستن ایران به این کنواسیون بیان می‌کنند. محمدزاده وادقانی و آنی (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی به مزایا و آثار حقوقی الحاق ایران به معاهده برن پرداخته و به صورت خاص به بررسی مزیت‌هایی می‌پردازند که در پیوست الحاقی در ۱۹۷۱ در پاریس به معاهده اضافه شده‌اند و موجبات بهره‌مندی حقوقی و اقتصادی ایران به عنوان کشوری درحال توسعه در پیوستن به کنواسیون می‌شود.

^۱. Braun & Clarke

با این حال نکته قابل توجه آن است که در بررسی‌های انجام شده، با وجود اهمیت کنوانسیون برن در سیاستگذاری فرهنگی و امنیتی کشور، پژوهشی که به صورت خاص به بررسی چشم‌انداز پذیرش کنوانسیون برن از منظر امنیت ملی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران بپردازد، یافت نشد و ضرورت پژوهش در این موضوع را برای نویسندگان مسجل کرد.

ج) روش پژوهش

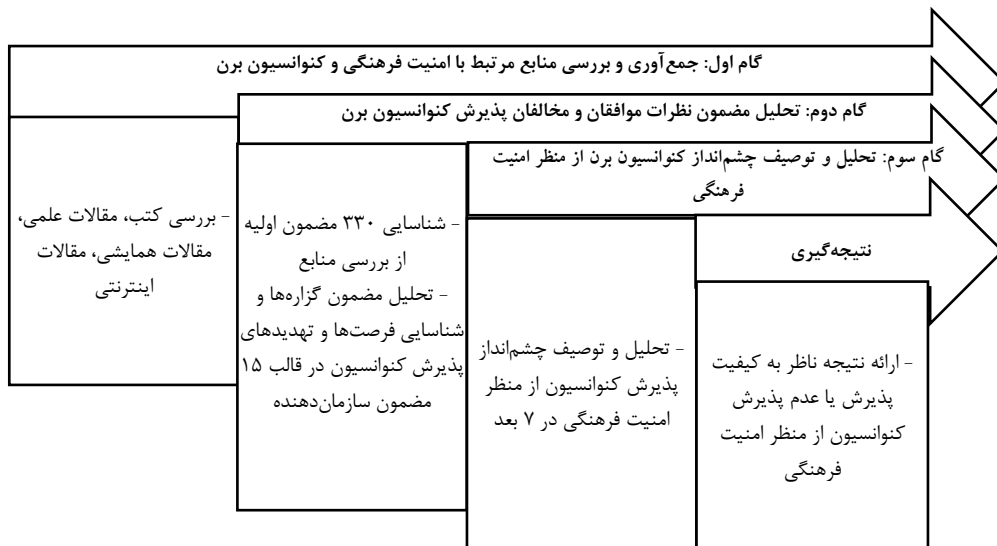
پژوهش کیفی حاضر از حیث هدف «توسعه‌ای» و «کاربردی» است و از روش پژوهش تحلیل مضمون و روش توصیفی-تحلیلی استفاده می‌کند. تحلیل مضمون یکی از شیوه‌های متداول تحلیل محتوا و از پایه‌ای‌ترین روش‌های تحلیل کیفی است. این روش، مهارت‌های اصلی که برای اجرای بسیاری از روش‌های دیگر تحلیل کیفی لازم است را فراهم می‌آورد (برون و کلارک، ۲۰۰۶). تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، شناسایی، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. تحلیل مضمون به پژوهشگر اجازه می‌دهد که به جستجوی تم‌های آشکار و پنهان پرداخته و سپس آن‌ها را تفسیر نماید. به همین دلیل، این روش از طرفی یک روش پژوهش کیفی مستقل به شمار می‌آید و از طرفی دیگر هم به عنوان پایه‌ای ورودی برای سایر روش‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. تحلیل مضمون روشی برای دیدن متن؛ برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط؛ تحلیل اطلاعات کیفی؛ مشاهده نظام‌مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان یا فرهنگ و تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی است (بویاتزیس^۱، ۱۹۹۸: ۱-۱۳). در این تکنیک اطلاعات بر اساس موضوع در دسته‌های معنادار طبقه‌بندی می‌شوند تا بتوان نظر پاسخ‌دهندگان را خلاصه و تحلیل کرد (خنیفر و مسلمی، ۱۳۹۶: ۵۰-۵۲).

روش توصیفی-تحلیلی نیز یکی از روش‌های پژوهشی شناخته‌شده در علوم انسانی و اجتماعی است که می‌تواند به بررسی وضعیت فعلی یک موضوع پرداخته و مشکلات و چالش‌های موجود در آن را بررسی کند. در این راستا در پژوهش حاضر مضامین موجود در نظرات موافقان و مخالفان پذیرش کنوانسیون برن شناسایی و مبتنی بر تحلیل مضامین دسته‌بندی می‌شوند و پس از جمع‌آوری اطلاعات مرتبط، در ادامه به صورت تحلیلی به توصیف دیدگاه مخالفان و موافقان پذیرش کنوانسیون برن از منظر امنیت فرهنگی می‌پردازیم و در نهایت در بخش نتیجه‌گیری، راهبرد مناسب نسبت به پذیرش کنوانسیون برن از منظر امنیت فرهنگی برای جمهوری را شرح می‌دهیم.

^۱. Boyatzis

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

در ادامه فرایند پژوهش در قالب شکل زیر ارائه شده است:

شکل ۱: فرایند پژوهش

د) متن اصلی

تأمین امنیت فرهنگی و حفظ و صیانت از هویت و فرهنگ ملی با پذیرش میثاق‌ها و مقررات بین‌المللی، یکی از سیاست‌های فرهنگی بیان‌شده در اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران است. این سیاست در بند هفت از سیاست‌های کلی نظام در خصوص شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای، یعنی «اقدام مناسب برای دستیابی به میثاق‌ها و مقررات بین‌المللی و ایجاد اتحادیه‌های اطلاع‌رسانی با سایر کشورها به‌ویژه کشورهای اسلامی به منظور ایجاد توازن در عرصه اطلاع‌رسانی بین‌المللی و حفظ و صیانت از هویت و فرهنگ ملی و مقابله با سلطه جهانی» صریحاً بیان شده است.

بحث و گفتگو در باب پذیرش کنوانسیون برن در ایران از سال‌های پیش از انقلاب اسلامی، مخالفان و موافقانی داشته است که هر کدام صاحب استدلال‌های جدی بوده‌اند. بررسی به‌روز نظرات و دیدگاه‌های مخالف و موافق برای «پذیرش کنوانسیون برن» برای وضعیت کنونی جمهوری اسلامی ایران مسئله‌ای است که در ادامه با بررسی و تجمیع نکات و نظرات و تحلیل مضامین ناشی از کتب، پژوهش‌ها، گزارش‌ها و سایر منابع موجود به آن می‌پردازیم. لازم به ذکر است که برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش حاضر، علاوه بر موارد ذکرشده در بخش پیشینه پژوهش، موارد زیر نیز مورد بررسی و استفاده قرار گرفته‌اند:

جدول ۱: موارد بررسی شده برای تحلیل مضمون

ردیف	عنوان	پدیدآورنده	نوع پژوهش
۱	الحاق ایران به کنوانسیون برن و تأثیر آن بر حقوق مالکیت فکری ایران	حسینی و کاظمی (۱۴۰۰)	کتاب
۲	نشست بررسی ابعاد حقوقی پیوستن ایران به کنوانسیون برن	پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات (۱۴۰۰)	نشست
۳	مردم نه ماشین: نویسندگی و معنای آن در کنوانسیون برن ^۱	گینسبورگ ^۲	مقاله
۴	حمایت عاری از تشریفات؛ با تأکید بر کنوانسیون برن، نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری ایران و آمریکا	شاکری، ۱۳۹۳	مقاله
۵	وضعیت نمایش آثار خارجی در نظام حقوقی ایران	حیدری و هداوند، ۱۳۹۲	مقاله
۶	ایران و دورنمای پیوستن به قانون کپی‌رایت	بیژنی، مریم (۱۳۸۴)	مقاله
۷	حمایت از صنایع دستی در نظام حقوق مالکیت فکری ایران؛ با لحاظ مقررات موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری سازمان تجارت جهانی (تریپس)	قمصریان و عیسانی تفرشی (۱۴۰۰)	مقاله
۸	بررسی تطبیقی قوانین و مقررات ایران با مفاد موافقت‌نامه تریپس در زمینه حق نسخه‌برداری و حقوق مرتبط	بزرگی (۱۳۹۲)	مقاله
۹	آثار مورد حمایت در پیش‌نویس لایحه حمایت از حقوق ادبی و هنری ایران و کنوانسیون برن	اندرز و همکاران (۱۳۹۷)	مقاله
۱۰	کپی‌رایت و مؤلفه‌های آن؛ جلوه‌ای از مالکیت فکری	صالحی و سالاری‌راد (۱۳۹۰)	مقاله
۱۱	اصل سرزمینی؛ مبنای نظری و آثار آن در نظام حقوق مالکیت فکری	حکمت‌نیا (۱۳۹۴)	مقاله
۱۲	حمایت از پدیدآورندگان و انجمن نویسندگان	پهلوان، ۱۳۶۹	مقاله
۱۳	بررسی تأثیرات نقض قوانین بین‌المللی کپی‌رایت محصولات فرهنگی در ادامه فعالیت‌های تهیه‌کنندگان بخش خصوصی	دهقانی (۱۴۰۰)	مقاله همایشی
۱۴	تأثیر تفکرات فقهی در الحاق ایران به معاهدات بین‌المللی مالکیت فکری	حجازی (۱۳۹۸)	مقاله همایشی
۱۵	مزایا و معایب پیوستن ایران به کنوانسیون برن	صادقی و اکبری (۱۳۹۳)	مقاله همایشی
۱۶	نگاهی به اسناد بین‌المللی (مطالعه موردی تحولات حقوق مالکیت معنوی)	شیخ (۱۳۹۵)	مقاله همایشی
۱۷	الزامات پیوستن ایران به کنوانسیون بین‌المللی برن	شکری (۱۳۹۷)	مقاله همایشی
۱۸	مالکیت معنوی در ایران و بررسی پیامدهای الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی (کپی‌رایت)	صالح، ۱۳۸۲	گزارش علمی
۱۹	اخبار، گزارش‌ها و منابع موجود در بستر اینترنت		

^۱. People not machines: authorship and what it means in the Berne Convention

^۲. Ginsburg

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

در ادامه جدول تحلیل مضمون منقح‌شده از استدلال‌های مخالفان و موافقان پذیرش کنواسیون برن مبتنی بر منابع فوق‌الذکر ارائه شده است:

جدول ۲: تحلیل مضمون استدلال موافقان و مخالفان پذیرش کنواسیون برن در ایران

مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده		مضمون فراگیر
	مضمون	ردیف	
<ul style="list-style-type: none"> - حفظ منافع ملی به واسطه مشارکت در یکی از مهمترین کنواسیون‌های جهان - به واسطه احترام کنواسیون به قوانین داخلی کشور، مدیریت فرهنگی کشور را تقویت می‌کند - تقویت توان فرهنگی کشور برای رهاشدن از استعمار فکری و اقتصادی و سیاسی افراد و کشورهای متخاصم - محدودنکردن حاکمیت در گردش آزاد اطلاعات مورد نیاز - ارتقای کیفیت استانداردهای قانونی مالکیت معنوی در کشور - ارتقای فرهنگ مصرف محصولات علمی و فرهنگی - کمک به جلوگیری از تکثیر محصولات فرهنگی غیراخلاقی و غیرمجاز (نرم‌افزار، فیلم و بازی) - جلوگیری از قاچاق فرهنگی - محدودشدن مسیر سرقت، کپی و تقلب غیرمجاز آثار ایرانی در خارج از کشور - اقبال صاحبان آثار فرهنگی و هنری به ثبت آثارشان در کشور - کمک به تقویت توان تولیدکنندگان داخلی - کمک به تقویت رفاه ملی در بلند مدت 	تأمین منافع ملی و عمومی کشور	۱	موافقان پذیرش کنواسیون
<ul style="list-style-type: none"> - کشورهای عضو را در نظارت و تولید اطلاعات محدود نمی‌کند و نظم سرزمینی را مخدوش نمی‌کند - توانایی ایجاد شرط‌کردن در برخی مواد در پذیرش کنواسیون برای کشورها - ایجاد مهلت زمانی مناسب برای کشور برای تحقق تعهدات - پیش‌نیاز ورود به برخی مجامع جهانی مهم و بهره‌مندی از مزایای آن‌ها - پیوستن به نظام بین‌المللی دادوستد کالاها و خدمات تحت حمایت کپی رایت - از همه آثار پدیدآورندگان و تولیدکنندگان ایرانی حمایت می‌کند - بهره‌مندی از خدمات حمایتی برای آثار ایرانی مانند بیمه، حمل و نقل امن و غیره - امکان پیگیری حقوقی و احقاق حق پدیدآورندگان ایرانی در محاکم بین‌المللی - تضمین ورود محصولات و آثار علمی و فرهنگی مورد نیاز کشور - بهره‌مندی از مزایای برخی جوایز هنری و فرهنگی بین‌المللی 	بهره‌مندی از حمایت‌های قانونی بین‌المللی	۲	
<ul style="list-style-type: none"> - عدم پخش و نمایش فیلم‌های ایرانی در شبکه‌های ماهواره‌ای و دیجیتال به صورت رایگان - جلوگیری از سوء استفاده از اجراهای موسیقی و نقش‌های سنتی قالی و هنرهای تزئینی ایرانی - صیانت از اندیشه و آثار نویسندگان ایرانی - اقبال ناشران خارجی برای عرضه آثار ایرانی در سطح جهان - جلوگیری از تاراج آثار و میراث ایرانی مثل مولوی، ابن سینا و غیره توسط کشورهای دیگر 	حفاظت و صیانت از میراث، آثار و ایده‌های فرهنگی و هنری کشور	۳	

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	
	ردیف	مضمون
	۴	<p>حمایت و پشتیبانی از طبقه فرهنگی و خلاق کشور</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت مؤثر از آثار پدیدآمده توسط ایرانیان - بسترسازی مناسب برای هنرمندان و مؤلفان با گستره دید جهانی - تبدیل کشور به حریم امنی برای هنرمندان و طبقه خلاق کشور - گسترش گرایش و اقبال به سمت آثار علمی و فرهنگی ایرانی توسط ناشران و مصرف‌کنندگان داخلی - تقویت توان تولیدکنندگان علمی و فرهنگی کشور - اشتیاق پدیدآورندگان ایرانی به خلق آثار جدید و افزایش انگیزه برای خلاقیت - جلوگیری از مهاجرت و فرار مغزهای علمی و فرهنگی - جلوگیری از پایمال شدن حقوق مادی و معنوی افراد هنرمند و خلاق - فراهم کردن زمینه همکاری با سایر کشورهای عضو در زمینه محصولات فکری - شهرت پدیدآورندگان ایرانی در سطح جهانی - بازگشت ارزش و عواید اقتصادی به صاحب اثر
	۵	<p>نقش آفرینی و اثرگذاری در سطح جهانی</p> <ul style="list-style-type: none"> - حضور پررنگ‌تر در مناسبات و تعاملات و قراردادهای بین‌المللی - حضور پررنگ‌تر جامعه علمی و فرهنگی در رویدادها و نمایشگاه‌های مهم علمی و فرهنگی جهان - پیش‌نیازی برای حضور در بسیاری محافل و مجامع جهانی - گسترش و تسهیل ارتباطات و مبادلات مؤثر و نظام‌مند با کشورهای جهان در حوزه علمی، فرهنگی و هنری - عرضه آثار ادبی و فرهنگی ایرانی و اسلامی در سطح جهان - تشکیل بلوکی با کشورهای مشابه برای تحقق منافع ملی و اثرگذاری جهانی - مقابله با عناصری است که می‌کوشند کشور را در مقیاس بین‌المللی به انزوا بکشند
	۶	<p>رشد علمی، فرهنگی و اخلاقی جامعه</p> <ul style="list-style-type: none"> - ایجاد تضمین در معاهده برای واردکردن و ترجمه علوم به کشورهای در حال توسعه - رشد فرهنگی و اخلاقی جامعه در سایه حمایت از حق مالکیت فکری - بستن زمینه گسترش غیرقانونی محصولات فرهنگی و هنری غیر اخلاقی - تسهیل دسترسی به محصولات علمی و اخلاقی قانونی و تایید شده - جلوگیری از گسترش دسترسی به محصولات فرهنگی سخیف و عامه‌پسند توسط قاچاقچیان و دلالان محصولات فرهنگی - تشویق متفکران و اندیشمندان و به تبع گسترش فرهنگ و پیشرفت علوم و فنون به واسطه حمایت از مالکیت معنوی و فکری - کمک به پرورش خلاقیت از طریق محافظت از مالکیت معنوی در وسیع‌ترین مقیاس ممکن - زمینه‌سازی مبادله افکار و اندیشه‌ها در مقیاس گسترده و در سطح جوامع و فرهنگ‌ها و تمدن‌ها - فراهم‌شدن زمینه ارتباط مستقیم با صاحبان آثار علمی و فرهنگی - گسترش اقبال به کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی - زمینه‌ساز ورود گسترش سرمایه‌گذاران در حوزه علمی و فرهنگی کشور - گرایش ناشران به چاپ کتب تالیفی ایرانیان به جای ترجمه آثار خارجی - تقویت توان علمی، فرهنگی بومی - زمینه‌سازی برای ظهور یک «زیرساخت اطلاع‌رسانی جهانی (GII)» در کشور

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده	
	ردیف	مضمون
	۷	ترویج فرهنگ ایرانی اسلامی در سطح جهان
	۸	تقویت و رشد حوزه اقتصاد فرهنگی و هنری کشور
	۹	بهبود و رشد کیفیت و کمیت تولیدات فرهنگی ملی
	۱۰	بهبود انضباط ساختارها و قوانین و مقررات حوزه مالکیت فکری و معنوی
مضامین پایه		
	<p>- انعکاس تصویر مثبت از ایران و جمهوری اسلامی و افزایش اعتبار سیاسی به واسطه احترام به حقوق فکری و فرهنگی</p> <p>- فراهم کردن زمینه معرفی آثار، ادبیات و هنر ایرانی اسلامی به سایر کشورهای جهان</p> <p>- گسترش فرهنگ و ادبیات ایران در سطح جهانی و بین‌المللی</p> <p>- تقویت ارتباط نشر ایران با انتشارات‌های بین‌المللی</p> <p>- زمینه‌ساز معرفی مشاهیر و هنرمندان ایرانی در سطح جهان</p> <p>- تقویت اثر صنعت سینمای ایران در سطح جهان</p>	
	<p>- ارتقای انگیزه سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در حوزه فرهنگی و هنری</p> <p>- اصلاح فرهنگ مصرف رایگان محتوا و محصولات فرهنگی و هنری</p> <p>- افزایش رقابت‌پذیری محصولات فرهنگی داخلی با محصولات خارجی که به صورت رایگان یا ارزان عرضه می‌شوند</p> <p>- تقویت و توسعه صنایع فرهنگی مولد و ارزآور</p> <p>- گسترش و تقویت بازار تولیدکنندگان فرهنگی و ناشران در کشورهای مختلف</p> <p>- ایجاد زمینه توسعه صادرات محصولات فرهنگی به سایر کشورها و تغییر وضعیت از حالت واردکننده به صادرکننده تولیدات فرهنگی، ادبی و هنری</p> <p>- بهره‌مندی تولیدکنندگان فرهنگی و هنری کشور از محل درآمد صادرات محصولات</p> <p>- ناتوانی در خرید امتیاز آثار خارجی ناشران را وامیدارد که به جستجوی آثار برجسته ایرانی بپردازند تا حقوق آن آثار را در بازارهای جهانی به فروش برسانند</p> <p>- کاهش رغبت نسبت به دلالی و قاچاق محصولات فرهنگی خارجی و اقبال به بازاریابی و فروش محصولات بومی</p> <p>- افزایش رغبت و تمایل تولیدکنندگان ایرانی برای توزیع آثارشان در کشور</p>	
	<p>- اقبال ناشران و تولیدکنندگان به انتشار و تولید آثار داخلی به جای آثار ترجمه‌ای و وارداتی</p> <p>- ارتقای استاندارد کیفیت صنایع فرهنگی و انتشاراتی به سطح استانداردهای جهانی</p> <p>- ارتقای کیفیت آثار ترجمه‌ای به واسطه شکل‌گیری رقابت در کسب مجوز از ناشر خارجی</p> <p>- جلوگیری از ترجمه‌های تکراری از یک اثر</p> <p>- تقویت تقاضا برای محصولات هنری و فرهنگی داخلی</p> <p>- تقویت و حمایت از مترجمان و ناشران حرفه‌ای</p> <p>- رشد تولید نرم‌افزارهای داخلی برای جایگزینی نرم‌افزارهای خارجی گران‌قیمت</p> <p>- ایجاد رقابت بین ناشران ایرانی و ارتقای کیفیت نشر داخلی</p> <p>- گرایش مترجمان به ترجمه و وارد کردن آثاری که ضرورت بیشتری دارند</p> <p>- رونق گرفتن بازار کتاب‌های ترجمه خوب و فاخر و با ارزش‌تر (به واسطه پرداخت هزینه برای کتب خارجی)</p> <p>- رقابت‌پذیری محصولات فرهنگی و هنری ایران با خارجی‌ها</p> <p>- کسب اعتماد و اعتبار برای صنعت نشر ایران</p>	
	<p>- بهبود نواقص و خلأهای موجود در قوانین حقوق مالکیت فکری در کشور</p> <p>- هماهنگی قوانین و مقررات حوزه مالکیت فکری و معنوی با قوانین بین‌المللی</p> <p>- تقویت نظام‌های حمایتی ملی از هنرمندان و صاحبان آثار فرهنگی و علمی</p> <p>- برچیده‌شدن بساط مترجمان غیرحرفه‌ای و سارقان و جاعلان هنری و علمی</p> <p>- تنگ‌شدن عرضه بر ناشران و کپی‌برداران غیر مجاز و زیرزمینی</p> <p>- محوریت قوانین ملی در جزئیات نقض حق در کنواسیون</p>	

مضمون	مضمون سازمان دهنده	
	ردیف	مضمون
مضمون فراگیر		مضامین پایه
مخالفان پذیرش کنوانسیون	۱۱	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد بازار مناسب و قانونی برای مبادله کالاها و خدمات حوزه مالکیت فکری در کشور - نظام‌مند شدن فعالیت شرکتها و موسسات توزیع آثار فرهنگی و هنری - از بین رفتن بخش زیادی از مشاغل کاذب حوزه مالکیت فکری مثل قاچاقچیان فرهنگی و غیره - بهبود وضعیت آشفته حوزه نشر در ایران - به جای تعداد زیادی ناشر ضعیف، تعدادی ناشر قوی باقی می‌مانند
	۱۲	<ul style="list-style-type: none"> - محدود شدن دسترسی آزاد و رایگان به آثار و محصولات علمی و فرهنگی - سختی دسترسی به واسطه ضرورت پرداخت حق چاپ و انتشار آثار علمی و فرهنگی - هزینه مازاد و سختی دسترسی به کتب و منابع علمی از کشورهای پیشرفته به داخل کشور به واسطه شرایط سیاسی و اقتصادی - افزایش هزینه محصولات علمی و فرهنگی کشور و کاهش تقاضا برای آنها - اختلال در اقتصاد صنعت نشر و پخش کشور به واسطه کمبود آثار نوشتاری خارجی و کتب ترجمه‌ای - از دست رفتن امکان توزیع رایگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای و سختی دسترسی به آنها به واسطه پایین آمدن ارزش پول ملی - قطع دسترسی رایگان به محصولات سینمایی روز جهان - وارد شدن فشار مالی مضاعف به دولت و مردم - تقلیل یا قطع جریان انتقال دانش و تجربه به داخل و به تبع کاهش رشد علمی کشور - دور ماندن دانشجویان و پژوهشگران از منابع و کتب علمی روز دنیا - دشواری در مباحث حقوقی و عقد قرارداد برای خرید حق کپی‌رایت کتاب و سایر محصولات خارجی - افت کیفیت کتب ترجمه‌ای به واسطه تسخیر بازار توسط ناشران بزرگ و نیز کوتاه شدن دست ناشران کوچک و متوسط از بسیاری کتب خارجی - دچار خلأ شدن بازار کتاب و هنر ایران به واسطه کم‌توانی در پرداخت هزینه ناشران خارجی
	۱۳	<ul style="list-style-type: none"> - محدودیت و التزام به قوانین بین‌المللی در زمینه مسائل فکری و مالکیت معنوی - تحت تأثیر قرارداد استقلال قضایی کشور به واسطه ارجاع اختلافات غیر قابل حل بین کشورها به دیوان بین‌المللی دادگستری - حاکمیت ملزم می‌شود از مالکیت فکری و معنوی همه آثار خارجی حمایت کند - محدود شدن قدرت و استقلال حاکمیت در ممیزی محصولات فرهنگی و هنری خارجی - محدود شدن زمینه نوآوری و خلاقیت در کشور - محدود کردن استقلال و خودکفایی در تولید و نشر علم و آثار علمی - ایجاد تعارض بین قوانین داخلی و بین‌المللی - قانون‌های کافی در کشور در حوزه مالکیت معنوی وجود دارد و نیاز به قوانین خارجی نیست
	۱۴	<ul style="list-style-type: none"> - پذیرش می‌تواند زمینه‌ساز تقویت جریان امپریالیسم فرهنگی باشد. - اعطای ابزاری به کشورهای خارجی برای فشار به ایران در حوزه علمی و فرهنگی - قدرت گرفتن شرکت‌های بزرگ فرهنگی و هنری غیرهمسو در کشور و فراهم کردن زمینه تهاجم فرهنگی

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده	
	مضمون	ردیف
	مضامین پایه	
	<ul style="list-style-type: none"> - خروج ارز از کشور - گسترش رانت‌ها و انحصارهای فرهنگی و علمی در کشور - افزایش دعاوی و حجم پرونده‌های مرتبط با مالکیت فکری آثار پدیدآمده در سایر کشورهای عضو کنوانسیون - مواجهه برخی صنایع فرهنگی و علمی اعم از چاپخانه‌ها، صحافی‌ها، مراکز پخش و بقیه عوامل مرتبط با مشکلات مالی و احتمال ورشکستگی آن‌ها - امروز ایران به واسطه تحریم‌ها عضوی از بازار جهانی نیست و پذیرش کنوانسیون برای ما مضر است. - ایران بیش از اینکه تولیدکننده آثار فرهنگی باشد، مصرف‌کننده است و پذیرش کنوانسیون از لحاظ اقتصادی مضر است. 	
	<ul style="list-style-type: none"> - برخی مخالفان از اساس حقوق مالکیت ادبی و هنری و حتی حقوق مالکیت فکری را که شامل حقوق مالکیت صنعتی و اختراعات نیز هست حق شرعی نمی‌دانند. - امام خمینی بر نبود حقوق شرعی حق تألیف، حق ترجمه و حق تصحیح تأکید داشته‌اند. 	۱۵ تناقض با مبانی دینی

آن چه که در این پژوهش به صورت ویژه مورد نظر پژوهشگران است، بررسی ابعاد و وضعیت پذیرش کنوانسیون برن از منظر امنیت فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران است؛ در این راستا با تکیه بر تعریف و نگاه بوریزنکو و همکاران (۲۰۱۷) از امنیت فرهنگی که پیش‌تر بیان شد، به صورت ویژه هفت بُعد از تدابیر، اقدامات و سیاست‌های فرهنگی که بر تأمین امنیت فرهنگی کشور مؤثرند با رویکرد تحلیلی و توصیفی و با تکیه بر نقد نظرات مخالفان و موافقان بررسی می‌شود:

۱) دسترسی فرهنگی

مخالفان استدلال می‌کنند که کنوانسیون برن می‌تواند دسترسی آزاد برای استفاده از محصولات فرهنگی را محدود کند و نپذیرفتن آن به دولت اجازه می‌دهد تا جریان آزاد اطلاعات و ایده‌ها را ارتقا دهد و اطمینان حاصل کند که محصولات فرهنگی و دانش برای همه قابل دسترسی است. این کنوانسیون برای حمایت از حقوق نویسندگان و سایر پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری، با اعطای حقوق انحصاری به آن‌ها برای کنترل استفاده از آثارشان طراحی شده است و در کشوری مانند ایران که شهروندان آن برای دسترسی و خرید محصولات فرهنگی بین‌المللی، به واسطه تحریم‌های اقتصادی محدود شده‌اند، پذیرش کنوانسیون می‌تواند دسترسی به اطلاعات و ایده‌ها را - به ویژه در مواردی که آثار به طور گسترده در دسترس نیستند یا مشمول هزینه‌های مجوز بالایی هستند - محدود سازد. از این رو جمهوری اسلامی با نپذیرفتن این کنوانسیون می‌تواند اطمینان حاصل کند که فرهنگ و دانش برای همه مردم، صرف‌نظر از توانایی پرداخت یا موقعیت جغرافیایی آن‌ها در کشور، قابل دسترسی باشد. این امر به ویژه برای ارتقای آموزش، پژوهش و توسعه مبانی علمی کشور خصوصاً در سطح آموزش عالی به کار می‌آید، زیرا به افراد اجازه می‌دهد به اطلاعات و ایده‌هایی که برای یادگیری، پژوهش و نوآوری نیاز دارند، دسترسی داشته باشند. همچنین استدلال‌هایی وجود دارد مبنی بر اینکه دسترسی به اطلاعات، یک «حق بشری» است که پذیرش این کنوانسیون می‌تواند آن را محدود کند.

در سوی دیگر بحث، موافقان پذیرش کنوانسیون بیان می‌کنند که دسترسی آزاد به محتوای فرهنگی جهان که امروزه به صورت بی‌ضابطه در کشور فراهم شده، تهدیدی جدی برای حفظ هویت ایرانی اسلامی است. به واسطه این دسترسی نامحدود، مصرف فرهنگی محصولات کمپانی‌های رسانه‌ای غربی که سرشار از تلقین‌های ایدئولوژیک استعماری است، در کشور افزایش چشم‌گیری یافته و به ابزاری مشروع برای گسترش قاچاق محصولات فرهنگی و رسانه‌ای دولت‌های متخاصم برای تغییر تمایلات و رفتارها در جامعه ایرانی بدل شده است. این مسئله با گسترش روزافزون فناوری‌های ارتباطی به نوبه خود آثار جانبی بدتری هم دارد و می‌تواند موجب بروز احساس ناامیدی در جامعه شده و زمینه‌ساز گسترش موانع در انسجام و اتحاد اجتماعی و سایر بحران‌های فرهنگی و اجتماعی شود. همچنین دسترسی آزاد به محتوای فرهنگی جهان، باعث تأثیرات فرهنگی خارجی بر روی هویت فرهنگی جامعه و تغییر و تحول در آن شده و زمینه را برای تغییر در سبک زندگی، مد، فرهنگ و تفکر جامعه ایرانی فراهم می‌کند.

موافقان پذیرش این کنوانسیون معتقدند که قوانین و مواد مربوطه از جمله ماده ۱۷ کنوانسیون یعنی «امکان نظارت بر چرخه بازار عرضه و به معرض نمایش گذاشتن آثار» می‌تواند زمینه را برای تقویت توان حکمرانی فرهنگی کشور برای حفظ و صیانت از هویت فرهنگی و ممانعت از تهاجم فرهنگی کشورهای متخاصم از طریق قاچاق فرهنگی آثار سینمایی و سایر آثار فرهنگی نامطلوب، فراهم کند. این ماده بیان می‌کند «مقررات این معاهده به هیچ صورت به حقوق حکومت‌های کشورهای عضو در به‌کارگیری تدابیر قانونی یا انتظامی در تجویز نظارت یا جلوگیری از گردش، عرضه و به معرض نمایش گذاشتن هر اثر یا تولید که وفق تدابیر اتخاذشده مقام ذی‌صلاح، خدش‌های وارد نمی‌کند.» همچنین استدلال دیگر آن است که محدودیت در ورود محصولات خارجی می‌تواند تقاضا برای محصولات فرهنگی و هنری داخلی که توسط تولیدکنندگان ملی و مبتنی بر ارزش‌ها و هنجارهای بومی تولید شده‌اند را افزایش دهد و به این ترتیب چرخه اقتصاد فرهنگی کشور را تقویت کند.

۲) مصرف و سرانه فرهنگی

مخالفان پذیرش کنوانسیون بیان می‌کنند که نپذیرفتن کنوانسیون برن می‌تواند هزینه مصرف فرهنگی جامعه را کاهش دهد و شرایطی را برای مردم فراهم کند تا بسیار ارزان‌تر به آثار علمی و فرهنگی جهان دسترسی داشته باشند و سرانه مصرف فرهنگی جامعه را نیز افزایش دهد. در واقع اگر کنوانسیون برن پذیرفته شود، مردم مجبور خواهند بود هزینه‌هایی را برای خرید و استفاده از حقوق تکثیر و توزیع محتوای علمی و فرهنگی، از جمله کتب، فیلم‌ها، موسیقی‌ها و غیره پرداخت کنند و این مسئله به‌خصوص با توجه به شرایط نامساعد اقتصادی ایران می‌تواند مردم را در مضیقه قرار دهد. همچنین نپذیرفتن کنوانسیون می‌تواند به صورت ویژه به نفع نظام آموزش عالی کشور به خصوص دانشگاه‌ها و پژوهشگران باشد که ممکن است منابع لازم برای خرید کتاب‌ها و پژوهش‌های بین‌المللی گران قیمت یا پرداخت هزینه‌های مجوز برای مطالب دارای حق چاپ را نداشته باشند. آن‌ها این نکته را هم اضافه می‌کنند که حیات اقتصادی بخشی از جامعه علمی و فرهنگی کشور مانند ناشران و مترجمان و نیز تلویزیون‌های

داخلی معطوف به دسترسی رایگان به آثار بین‌المللی است و در صورتی که این کنوانسیون پذیرفته شود، به واسطه از بین رفتن درآمد این اقشار، اقتصاد فرهنگی کشور تضعیف می‌شود. در طرف دیگر موافقان پذیرش کنوانسیون برن این استدلال را بیان می‌کنند که مصرف ارزان و رایگان محصولات فرهنگی الزاماً یک نکته مثبت محسوب نمی‌شود و علاوه بر استدلالی که پیش‌تر ناظر به تقویت زمینه تهاجم فرهنگی به کشور بیان شد، می‌تواند تضعیف اقتصاد فرهنگی و هنری در کشور را نیز به دنبال داشته باشد. در جهان امروز صنعت فرهنگی به عنوان یکی از قسمت‌های اساسی اقتصاد جهانی شناخته شده و تولیدات و خدمات این صنعت به عنوان یکی از منابع اصلی اقتصاد جهان شمرده می‌شود. این صنعت در سال‌های گذشته در ایران هم رو به پیشرفت و بهبود بوده است و اتفاقاً پذیرش کنوانسیون برن می‌تواند باعث تقویت اقتصاد فرهنگی کشور شده و موجب شود تا محصولات و خدمات فرهنگی داخلی و ملی مانند آثار هنری، فیلم‌ها، موسیقی و کتاب‌ها در مقابل سوءاستفاده و کپی‌برداری غیرمجاز توسط سایرین محافظت شوند. آن‌ها استدلال می‌کنند که امروزه بسیاری از فیلم‌های تلویزیونی و سینمایی که در کشور تولید شده‌اند - به واسطه عضویت نداشتن ایران در کنوانسیون برن - به یکی از پخش‌های ثابت تلویزیون‌های فارسی‌زبان ماهواره‌ای تبدیل شده‌اند و به این طریق مخاطبان ایرانی را به پای آنتن‌های خود می‌آورند و با سایر برنامه‌های تولیدی ضمنی علیه امنیت و هویت ملی ایران تبلیغ می‌کنند. حال آنکه اگر ایران کنوانسیون برن را بپذیرد، امکان پخش این برنامه‌ها قانوناً از این شبکه‌ها سلب خواهد شد و مخاطبان دوباره به تلویزیون و پلتفرم‌های داخلی نمایش مانند فیلمو و نماوا باز خواهند گشت و علاوه بر اینکه مصرف فرهنگی جامعه پاک‌تر خواهد شد، اقتصاد فرهنگی کشور نیز تقویت می‌شود.

همچنین استدلال دیگر موافقان این است که نپذیرفتن عضویت در کنوانسیون موجب شده که طیف وسیعی از مشاغل کاذب پدید آیند و عده‌ای بدون اینکه در فرایند فرهنگی و هنری تخصصی داشته باشند یا نقشی ایفا کنند، از مواهب مالی قاچاق فرهنگی برخوردار شوند و در عین حال با عامه پسندکردن آثار با هدف سود هرچه بیشتر، اصالت و ارزش‌های آثار را مورد مخاطره قرار دهند که با پیوستن به کنوانسیون دست این سودجویان کوتاه خواهد شد. در عین حال اثرات منفی بر درآمد اقشار فرهنگی واقعی و مفید که از محل عدم پرداخت حق کپی‌رایت ارتزاق می‌کنند، کوتاه‌مدت خواهد بود و می‌توان با اعطای حمایت‌ها و یارانه‌های دولتی به این اقشار، اثرات منفی را تا حدودی کنترل کرد تا شرایط پایدار شود و پس از مدتی با تشکیل نظام درست اقتصاد فرهنگی در کشور، با درآمدهای حاصل از پذیرش ورود ایران به بازار اقتصاد فرهنگی جهان شرایط مذکور بهبود یابد.

استدلال دیگر موافقان در این زمینه آن است که پذیرش کنوانسیون باعث می‌شود شرکت‌ها و مؤسسات تولید آثار فرهنگی و هنری داخلی، با محدود شدن عرضه رایگان و ارزان محصولات خارجی، بازار و درآمد بهتری داشته باشند و در میان‌مدت با رعایت استانداردهای جهانی و جوانب فنی، نوآوری و خلاقیت هرچه بیشتری را در تولید محصولات لحاظ کنند و در نهایت جلب و جذب مشتریان خارجی را در بازارهای بین‌المللی هدف قرار دهند. همچنین پذیرش کنوانسیون برن می‌تواند آموزش و پژوهش را ارتقا دهد و ارائه چارچوبی برای حمایت از کپی‌رایت می‌تواند پدیدآورندگان را تشویق به تولید آثار جدید

و انتشار گسترده آن‌ها کند. وقتی پدیدآورندگان ایرانی بدانند که آثارشان توسط قانون کپی‌رایت محافظت می‌شود، ممکن است تمایل بیشتری برای به اشتراک گذاشتن ایده‌ها و دانش خود با دیگران داشته باشند که می‌تواند به ارتقای آموزش و پژوهش کمک کند. همچنین به واسطه ضرورت پرداخت هزینه برای ترجمه کتب پس از پذیرش کنوانسیون، دانشگاه‌ها و مترجمان به سراغ ترجمه کتبی خواهند رفت که ارزش علمی بیشتری دارد و بدین ترتیب هم در مصرف کاغذ صرفه‌جویی می‌شود و هم وضعیت انتشار آثار ترجمه‌ای با کیفیت‌تر خواهد شد.

در عین حال کنوانسیون برن شامل مقرراتی است که استفاده از مطالب دارای حق چاپ را در شرایط خاص، مانند اهداف آموزشی یا پژوهشی، مجاز می‌سازد و نیز تسهیلاتی را برای کشورهای در حال توسعه مانند ایران در این زمینه فراهم می‌کند. با این مقررات می‌تواند اطمینان حاصل شود که دانشجویان و پژوهشگران داخلی به مواد مورد نیاز برای یادگیری و انجام پژوهش‌ها دسترسی دارند و در عین حال حقوق صاحبان حق چاپ را نیز رعایت می‌کنند.

۳) مقاومت در برابر امپریالیسم فرهنگی

مخالفتان پذیرش کنوانسیون برن استدلال می‌کنند که کنوانسیون نوعی امپریالیسم فرهنگی را نشان می‌دهد که در آن کشورهای غربی استانداردهای کپی‌رایت خود را بر بقیه جهان تحمیل می‌کنند و ایران با نپذیرفتن این کنوانسیون می‌تواند در برابر این نوع سلطه فرهنگی مقاومت کند و ارزش‌ها و اولویت‌های خود را مطرح سازد. این رویکرد به جمهوری اسلامی اجازه می‌دهد تا کنترل بیشتری در قالب ممیزی بر تولید و بیان فرهنگی جامعه داشته باشد و در برابر تحمیل هنجارها و استانداردهای فرهنگی خارجی مقاومت کند. از نگاه آنان، کنوانسیون می‌تواند موجبات حفاظت از تنوع فرهنگی در کشور را تضمین کند. حفظ تنوع فرهنگی به این ایده اشاره دارد که هر فرهنگی هویت، سنت‌ها و اشکال بیان منحصر به فرد خود را دارد که ارزشمند هستند و ارزش حفظ‌شدن دارند. این شامل همه چیز، از اشکال سنتی موسیقی گرفته تا غذاهای محلی، داستان‌سرایی و هنر را شامل می‌شود. آن‌ها استدلال می‌کنند که کنوانسیون برن و سایر قوانین بین‌المللی کپی‌رایت تمایل دارند مجموعه محدودی از منافع تجاری را در اولویت قرار دهند و اغلب ارزش‌ها و اولویت‌های فرهنگی کشورهای غربی را منعکس می‌کنند. با نپذیرفتن کنوانسیون برن، ایران می‌تواند کنترل بیشتری بر قوانین فرهنگی خود داشته باشد و اطمینان حاصل کند که قوانینش ارزش‌ها و اولویت‌های کشور را منعکس می‌کنند.

در عین حال، موافقان پذیرش استدلال می‌کنند که پذیرش کنوانسیون برن می‌تواند به دو شکل به مقاومت در برابر امپریالیسم فرهنگی کمک کند:

اول اینکه پذیرش کنوانسیون برن می‌تواند به حاکمیت کمک کند تا در پاسخ به تهاجم فرهنگی، اقدامات لازم را برای حفظ فرهنگ ملی خود به صورت مشروع (مطابق ماده ۱۷) و با پشتیبانی جهانی برنامه‌ریزی و تنظیم کند. این اقدامات می‌تواند شامل حمایت و اولویت‌دادن به ورود و عرضه محصولاتی فرهنگی باشد که به حفظ دین، زبان، سنت‌ها، رسوم و هنرهای ملی آسیب نرساند و با ارزش‌های فرهنگی

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

ایرانی - اسلامی در تعارض نباشد و حتی بتواند هویت ملی را تقویت کرده تا در مردم مقاومت بیشتری در قبال تهاجم فرهنگی ایجاد کند.

دوما اینکه پذیرش کنواسیون می‌تواند به دولت جمهوری اسلامی کمک کند از مالکیت فکری خود در برابر سوءاستفاده از آثار فرهنگی و هنری محافظت کند. این اقدام می‌تواند به ترویج آثار هنری و فرهنگی کشور در سطح جهان کمک کرده و علاوه بر آن، به تحقق و شکل‌گیری چرخه اقتصادی فرهنگ ملی نیز کمک کند و کشور را در موضع یکی از صادرکنندگان فرهنگی در جهان قرار دهد تا بتواند فرهنگ انقلاب اسلامی را به عنوان یک فرهنگ غنی در برابر پادفرهنگ‌های امپریالیستی به جهانیان عرضه کند و جایگاه فرهنگی و هنری کشور در سطح جهان را ارتقا دهد.

۴) حفاظت از منافع ملی

مخالفان بیان می‌کنند که نپذیرفتن کنواسیون برن از ایران در مقابل تلاش‌های بین‌المللی برای تحریم اقتصادی محافظت می‌کند. به این ترتیب که سایر کشورها نمی‌توانند برای تحریم ایران به قوانین بین‌المللی حقوق مالکیت معنوی متوسل شوند. همچنین ایران می‌تواند تا منافع و ارزش‌های خود را با ایجاد تغییر در محصولات علمی، فرهنگی و هنری حفظ کند. این امر علاوه بر تغییر در محصولات فرهنگی، می‌تواند در رابطه با صیانت از نظام علمی و فناوری کشور که اغلب به عنوان محرک اصلی رشد و توسعه اقتصادی دیده می‌شود نیز مهم باشد و جمهوری اسلامی با اولویت‌دادن به منافع و ارزش‌های خود در این زمینه، می‌تواند تضمین کند که صنایع فناورانه و نوآورانه در کشور بدون اینکه تحت فشارهای خارجی قرار بگیرند به رشد خود ادامه می‌دهند. آنها بیان می‌کنند که عضویت نداشتن در کنواسیون برن می‌تواند ما را از فرصت‌های گسترده برای حفظ منافع ملی در حوزه فرهنگی و مالکیت معنوی محروم می‌کند. به عنوان مثال، ممکن است منجر به ناهماهنگی و همکاری با سایر کشورها شود که به نوبه خود می‌تواند فرصت‌های همکاری و بهره‌مندی اقتصادی، فرهنگی و علمی ناشی از محصولات داخلی را محدود کند. بنابراین، ایجاد تعادل بین حفاظت از منافع ملی از یک سو و همکاری با سایر کشورها از سوی دیگر، به منظور ارتقای منافع فرهنگی و توسعه اقتصادی حائز اهمیت است.

همچنین ایجاد حقوق مالکیت فکری برای آثار فرهنگی، به عنوان یکی از راه‌ها در راستای تسهیل مسیر برای جذب سرمایه برای پروژه‌های هنری و فرهنگی عمل می‌کند. این امر می‌تواند باعث ایجاد شرایط بهتر برای سرمایه‌گذاری در حوزه فرهنگ و هنر در کشور شود و با جذب سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری در این صنایع، اشتغال و رشد اقتصادی در این بخش‌ها را افزایش دهد و سودآوری برای خالقان و تولیدکنندگان محصولات فرهنگی در کشور را افزایش دهد و منافع ملی را بیش از پیش تأمین کند.

۵) استقلال و خودکفایی فرهنگی:

مخالفان بیان می‌کنند که امتناع از عضویت در کنواسیون برن به ایران اجازه می‌دهد که قوانین مالکیت معنوی خود را بر اساس نیازها و شرایط داخلی کشور تنظیم کند. این خودکفایی می‌تواند به میزان بیشتری از مالکیت معنوی حفاظت کرده و شرایط بهتری برای توسعه صنایع فرهنگی و خلاق ایجاد کند. در واقع جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با توسعه نظام حقوق فرهنگی خود اطمینان حاصل کند که

قوانین و سیاست‌هایش منعکس‌کننده نیازها و شرایط منحصربه‌فرد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی کشور و متناسب با ارزش‌ها و اولویت‌های فرهنگی است و به این ترتیب کنترل بیشتری بر قوانین مالکیت فکری خود داشته و برای تعیین حقوق مالکیت معنوی نسبت به آثار فرهنگی و هنری خود به بازیگران خارجی وابسته نباشد.

نکته دیگر مخالفان ناظر به توانایی در پیاده‌سازی سیاست‌های فرهنگی مرتبط است. آن‌ها بیان می‌کنند که ایران با نپذیرفتن کنوانسیون، انعطاف بیشتری در نحوه انتخاب و اجرای قوانین کپی‌رایت در داخل مرزهای خود دارد. این می‌تواند به ایران اجازه دهد تا رویکرد مناسب‌تری برای حمایت از کپی‌رایت ایجاد کند که با بافت فرهنگی و اقتصادی‌اش سازگارتر باشد. وقتی کشوری معاهده بین‌المللی مانند کنوانسیون برن را می‌پذیرد، از نظر قانونی ملزم به اجرای مفاد معاهده می‌شود و این می‌تواند انعطاف‌پذیری کشور را برای توسعه سیاست‌های فرهنگی- بومی که متناسب با نیازها و اولویت‌های خاص اسلامی- ایرانی است، محدود کند.

موافقان پذیرش کنوانسیون استدلال دیگری دارند. آن‌ها بر این باورند که نپذیرفتن کنوانسیون برن می‌تواند به ناتوانایی برای دفاع از حقوق مالکیت معنوی داخلی در برابر دیگر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی منجر شود. همچنین به نوبه خود می‌تواند فرصت‌های همکاری فرامرزی را محدود کند به گونه‌ای که طبقه فرهنگی و خلاق جامعه نتوانند از عواید فعالیت‌های فرهنگی خود بهره‌مند شوند. نظام بین‌المللی کنوانسیون برن کمک می‌کند که پدیدآورندگان بتوانند ارزش اقتصادی آثارشان را به خود اختصاص دهند و در بازار بین‌المللی ورود کنند. حال آنکه بدون این کنوانسیون کالاهای فرهنگی داخلی در سطح بین‌المللی رونق چندانی نخواهند یافت.

همچنین پذیرش کنوانسیون می‌تواند به نوبه خود مانع از فرار نخبگان فرهنگی و هنری از کشور شود زیرا بخش قابل توجهی از سرمایه انسانی فعال در حوزه فرهنگی و هنری در راستای حفظ سرمایه‌های فکری و هنری خود از کشور مهاجرت کرده‌اند. واسطه بند ۲ از ماده ۳ کنوانسیون برن «معاهده پدیدآورندگانی را که تبعه کشورهای عضو اتحادیه نیستند اما در یکی از آن کشورها سکونت معمولی دارند، همانند پدیدآورندگان تبعه آن کشورها تلقی می‌نماید».

کنوانسیون برن همچنین می‌تواند با ایجاد استانداردهای مشترک در کشورهای مختلف، به ارتقای همکاری‌های بین‌المللی در زمینه‌های فرهنگی، آموزشی و پژوهشی کمک کند. زمانی که کشورها درک مشترکی از قانون کپی‌رایت داشته باشند، همکاری با یکدیگر برای ترویج جریان آزاد اطلاعات و ایده‌ها که می‌تواند به تلاش‌های آموزشی و پژوهشی در سراسر جهان کمک کند، آسان‌تر خواهد شد.

۶) نوآوری و خلاقیت

مخالفان پذیرش کنوانسیون ابراز می‌کنند که قوانین و استانداردهای کنوانسیون برن برای ایران دست‌وپاگیر بوده و مانع از نوآوری و خلاقیت در داخل مرزها می‌شود. نپذیرفتن کنوانسیون می‌تواند به هنرمندان و طبقه خلاق ایرانی در زمینه‌هایی گوناگون اعم از هنر، موسیقی، ادبیات و غیره امکان آزمایش ایده‌های جدید و خلق آثاری را بدهد که با مقررات سخت‌گیرانه کپی‌رایت محدود نمی‌شوند. حمایت‌های

تبیین چشم‌انداز پذیرش «کنواسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری» از منظر امنیت فرهنگی ...

شدید از حق نسخه‌برداری کنواسیون برن گاهی اوقات می‌تواند از بهره‌گیری از ایده‌ها جلوگیری کند و نوآوری و خلاقیت را محدود کند. بدون این حمایت‌های سختگیرانه، سازندگان می‌توانند به راحتی از ایده‌های خارجی بهره‌برداری کنند و نوآوری‌های جدیدی در تولید آثار ملی ارائه دهند. در مقابل، موافقان بیان می‌کنند که پذیرش کنواسیون برن می‌تواند رشد نوآوری و خلاقیت را فراهم کند بدین صورت که نظام حمایتی قوی‌تری را برای مالکیت معنوی ایجاد می‌کند که می‌تواند مشوق توسعه نوآوری و خلاقیت باشد.

علاوه بر این، موافقان بیان می‌کنند که پذیرش کنواسیون برن می‌تواند ایران را با جامعه بین‌المللی فرهنگی هماهنگ کند تا از تجربیات دیگر کشورها در زمینه نوآوری و خلاقیت بهره‌برداری و از طریق همکاری و تبادل فرهنگی - به جای تقلید و سوءاستفاده - با دیگر کشورها، به رشد و توسعه نوآوری و خلاقیت در کشور کمک کند. این تعامل‌ها در نهایت می‌توانند باعث تبادل ایده‌ها و تجارب بین فرهنگ‌ها شوند و در نتیجه، به پیشرفت نوآوری و خلاقیت در سطح ملی و بین‌المللی کمک می‌کنند.

۷) مبانی دینی ناظر به پذیرش کنواسیون برن

از دلایلی که مخالفان پذیرش کنواسیون برن بیان می‌کنند استناد به مباحث فقهی مربوط به کپی‌رایت و حق مؤلف است. طرح مسئله از فقها در رابطه با پذیرش این کنواسیون عموماً ناظر به استفتا از حق تألیف، حق ترجمه و حق تصحیح بوده است. در این رابطه اغلب فقها اعم از مقام معظم رهبری، آیت‌الله مکارم شیرازی، آیت‌الله سبحانی دیدگاهشان مبنی بر شرعی بودن حقوق فوق‌الذکر و ضرورت رعایت آن بوده است. در این میان مهمترین فتوا که زمینه‌ای برای امتناع از پذیرش کنواسیون برن هم بوده است، مربوط به امام خمینی^(ع) است که بر مبنای مجموعه استفتائاتی که در سال ۱۳۶۱ وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی وقت از امام خمینی^(ع) به عمل آوردند، ایشان بر عدم حقوق مربوطه تأکید دارند. همچنین در زمان وزارت آقای میرسلیم، وزیر وقت ارشاد اسلامی، از مقام معظم رهبری در رابطه با پذیرش کنواسیون‌های مرتبط با کپی‌رایت کسب نظر شد که معظم‌له ضمن آنکه حق مؤلف را حقوق شرعی دانستند و آن را در داخل کشور لازم‌الرعایه اعلام کردند، الحاق ایران به قراردادهای بین‌المللی در زمینه‌های حق مؤلف را با مصالح وقت کشور مغایر دانستند (صالح، ۱۳۸۲). موافقان بیان می‌کنند که موضوع مواجهه با مسئله پذیرش کنواسیون برن امروز تغییر کرده است و نپذیرفتن این کنواسیون را عاملی برای تهاجم فرهنگی و گسترش قاچاق محصولات فرهنگی غربی به کشور معرفی می‌کنند که باید به عنوان موضوعی که سبیل کفار بر جامعه اسلامی را هموار می‌کند، از منظر «قاعدۀ نفی سبیل» مورد بررسی و استفتا قرار گیرد و به واسطه حرمت نفی سبیل کفار، پذیرش این کنواسیون از لحاظ شرعی ضرورت دارد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش چشم‌انداز پذیرش کنواسیون برن را به عنوان پدیده‌ای مؤثر در حوزه امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی بررسی کرد. هدف آن بود که با شناسایی ابعاد مثبت و منفی پذیرش کنواسیون برن راهبرد پیشنهادی ناظر به پذیرش این کنواسیون از منظر امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی به سیاستگذاران مربوطه در کشور ارائه شود.

تجمیع نظرات مخالف و موافق پذیرش این کنوانسیون از منظر امنیت فرهنگی در هفت بعد دسترسی فرهنگی؛ مصرف و سرانه فرهنگی؛ مقاومت در برابر امپریالیسم فرهنگی؛ حفاظت از منافع ملی؛ استقلال و خودکفایی فرهنگی؛ نوآوری و خلاقیت و نیز مبانی دینی ناظر به پذیرش کنوانسیون برن تحلیل و مضامین مربوط به دیدگاه‌های آن‌ها بازنمایی شدند.

از منظر نگارندگان مقاله آن چیزی که حائز اهمیت است، قوت نظرات و استدلال‌های موافقان پذیرش کنوانسیون نسبت به مخالفان آن از منظر تأمین امنیت فرهنگی کشور است. مهمترین مضمون موافق برای تأمین امنیت فرهنگی آن است که جمهوری اسلامی ایران با تصویب این کنوانسیون می‌تواند به ابزارهایی مهم برای تقویت هویت ملی و ممانعت از تهاجم فرهنگی در کشور دست یابد. این کنوانسیون شامل اختیارات و چارچوب‌هایی است که می‌تواند یاری‌گر جمهوری اسلامی در توسعه و ترویج فرهنگ ایرانی اسلامی و جلوگیری از قاچاق و مصرف بی‌رویه و بی‌ضابطه محصولات رسانه‌ای غربی شود.

مضمون دیگری از استدلال موافقان که می‌تواند پاسخگوی بخش عمده استدلال‌های مخالف باشد، بحث تأمین منافع ملی و عمومی کشور به واسطه پذیرش این کنوانسیون است؛ چراکه پذیرش این کنوانسیون شرایطی را برای کشور فراهم می‌کند که بتواند با همکاری فزاینده با سایر کشورهای جهان و از طریق تبادل فرهنگی و علمی اثربخش، به توسعه فرهنگی، هنری و علمی کشور بپردازد و در نتیجه، بهبود شرایط کشور در این حوزه‌ها را فراهم کند. با بهبود این شرایط در کشور، امکان جذب مخاطبین خارجی و توجه بیشتر به فرهنگ ایرانی اسلامی فراهم شده و در عین حال زمینه برای تحقق بازار اقتصادی فرهنگ و هنر و تقویت اقتصاد فرهنگ و به تبع شکل‌گیری نظام فرهنگی کشور میسر می‌شود. به نظر می‌رسد این کنوانسیون می‌تواند به عنوان یک چارچوب قانونی بین‌المللی برای تحقق اهداف اجتماعی و فرهنگی کشور و بهبود شرایط امنیت فرهنگی ایفای نقش کند.

منابع

- آزادبیدی، سمیه (۱۳۹۵)، اختیارات و تعهدات اعضای کنوانسیون برن در مقررات سند پاریس مصوب ۱۹۷۱، نشریه حقوق پزشکی، شماره ۵، ۲۳۱-۲۵۱.
- امامی، اسدالله (۱۳۹۵)، حمایت بین‌المللی حق مالکیت فکری و مزایای ضمیمه کنوانسیون برن برای کشورهای درحال توسعه، نشریه حقوق پزشکی، شماره ۵، ۲۱۱-۲۲۹.
- اندرز، داود، ابوالفضل احمدزاده و زهرا اکبریان (۱۳۹۷)، آثار مورد حمایت در پیش نویس لایحه حمایت از حقوق ادبی و هنری ایران و کنوانسیون برن، *مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز*، دوره دهم، شماره ۱، ۱-۳۶.
- بزرگی، وحید (۱۳۹۲)، بررسی تطبیقی قوانین و مقررات ایران با مفاد موافقت نامه تریپس در زمینه حق نسخه برداری و حقوق مرتبط، *نشریه مطالعات فرهنگ-ارتباطات*، سال چهاردهم، شماره ۲۴، ۲۸-۴۰.
- بیژنی، مریم (۱۳۸۴)، ایران و دورنمای پیوستن به قانون کپی‌رایت، *نشریه اطلاعات سیاسی و اقتصادی*، مرداد و شهریور ۱۳۸۴، شماره ۲۱۵ و ۲۱۶.
- پهلوان، چنگیز (۱۳۶۹)، حمایت از پدیدآورندگان و انجمن نویسندگان، *نشریه کلک*، مهر ۱۳۶۹، شماره ۷، ۱۷۳-۱۸۳.
- توسلی نائینی، منوچهر جعفری و شهین جعفری (۱۳۸۸)، کنوانسیون برن ۱۸۸۶ (حمایت از آثار ادبی و هنری) و مزایای الحاق ایران به آن، *فصلنامه فقه و مبانی حقوق*، سال ششم، شماره ۱۷، ۱۲-۳۸.
- حجازی، زهراسادات (۱۳۹۸)، تأثیر تفکرات فقهی در الحاق ایران به معاهدات بین‌المللی مالکیت فکری، دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق و علوم سیاسی، ایران، تهران.
- حسینی، علیرضا و علی کاظمی (۱۴۰۰)، الحاق ایران به کنوانسیون برن و تأثیر آن بر حقوق مالکیت فکری ایران، انتشارات کتاب آوا: تهران.
- حکمت‌نیا، محمود (۱۳۹۴)، اصل سرزمینی؛ مبنای نظری و آثار آن در نظام حقوق مالکیت فکری، *نشریه حقوق اسلامی*، ۶ (۲۰)، ۷-۳۶.
- حیدری، لادن و مهدی هداوند (۱۳۹۲)، وضعیت نمایش آثار خارجی در نظام حقوقی ایران، *فصلنامه حقوق پزشکی*، ویژه نامه حقوق مالکیت فکری، ۹۵-۱۱۰.
- خنیفر، حسین و ناهید مسلمی (۱۳۹۶)، *اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی*، جلد اول، تهران: انتشارات نگاه دانش.
- دهقانی، نوید (۱۴۰۰)، بررسی تأثیرات نقض قوانین بین‌المللی کپی‌رایت محصولات فرهنگی در ادامه فعالیت‌های تهیه‌کنندگان بخش خصوصی، ششمین همایش بین‌المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و علوم اجتماعی، ایران، تهران.
- شاکری، زهرا (۱۳۹۳)، حمایت عاری از تشریفات؛ با تأکید بر کنوانسیون برن، نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری ایران و آمریکا، *نشریه مطالعات حقوق تطبیقی*، دوره ۵، شماره ۱، ۱۱۱-۱۳۲.
- شعبان، داریوش (۱۳۹۸)، نگاهی به کنوانسیون‌ها و معاهدات بین‌المللی حقوق مالکیت فکری، هشتمین کنفرانس بین‌المللی حقوق و توسعه پایدار جامعه مدنی، شیراز، ایران.
- شکری، سمانه (۱۳۹۷)، الزامات پیوستن ایران به کنوانسیون بین‌المللی برن، دومین همایش بین‌المللی فقه و حقوق، وکالت و علوم اجتماعی، ایران، تهران.
- شیخ، مینا (۱۳۹۵)، نگاهی به اسناد بین‌المللی (مطالعه موردی تحولات حقوق مالکیت معنوی)، سومین کنفرانس بین‌المللی علوم و مهندسی.
- صادقی، حدیثه و مهسا اکبری (۱۳۹۳)، مزایا و معایب پیوستن ایران به کنوانسیون برن، همایش ملی ایران و چالش‌های حقوقی بین‌المللی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه.
- صالح، فروغ (۱۳۸۲)، مالکیت معنوی در ایران و بررسی پیامدهای الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی (کپی‌رایت)، گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس: دفتر مطالعات فرهنگی، شماره مسلسل: ۶۷۹۷.
- صالحی، جواد و معصومه سالاری راد (۱۳۹۰)، کپی‌رایت و مؤلفه‌های آن؛ جلوه ای از مالکیت فکری، *نشریه معرفت حقوقی*، سال اول، شماره ۱، ۶۷-۹۰.
- قمصریان، حوریه و محمد عیسائی تفرشی (۱۴۰۰)، حمایت از صنایع دستی در نظام حقوق مالکیت فکری ایران؛ با لحاظ مقررات موافقتنامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری سازمان تجارت جهانی (تریپس)، *فصلنامه پژوهش‌های تطبیقی*، دوره ۲۵، شماره ۲، ۱۰۷-۱۳۳.

- محمدزاده وادقانی، علیرضا و مهدی آنی (۱۳۹۸)، مزایا و آثار حقوقی الحاق ایران به معاهده برن و پیوست آن مصوب پاریس، *دانشنامه‌های حقوقی*، شماره ۲، ۳۸۷-۴۱۰.
- Abdul Naseer, D., Atiq Ullah, D., Abdul Haq, D., Asad Ullah, D., & Ilyas Ahmad, A. A. S. (2023). Cultural Invasion Of The Islamic World By The West. *Journal of Positive School Psychology*, 1649-1657.
 - Act, P. (1979). Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. *Director*.
 - Borisenko, O., Kondakova, N., & Fomina, M. (2017). *Cultural security of the transboundary in a globalizing world: a theoretical and methodological analysis*.
 - Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis & code development*. Thousand Oaks: Sage Publication.
 - Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
 - Ginsburg, J. C. (2018). People not machines: authorship and what it means in the Berne Convention. *IIC-International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 49(2), 131-135.
 - Ye, X. (2010). Cultural invasion and cultural protection: Should Chinese celebrate Christmas. *Asian Social Science*, 6(1), 157.
 - Zhang, Y. (2018, June). Views on the Cultural Invasion. In 2018 International Conference on Sports, Arts, Education and Management Engineering (SAEME 2018) (pp. 162-168). Atlantis Press.